

แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

The Guideline Development for Students Support System of Schools under
the Secondary Educational Service Area Office 24

วิราภรณ์ บุตรพรม*

Wirakarn Butprom

ณภัทรวรรณ ธนาพงษ์อนันต์**

Napatsawun Thanaponganan

Received : May 10, 2018

Revised : July 26, 2018

Accepted : August 1, 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการพัฒนาระบบช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา พบว่า มีแนวทางการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรมีเครื่องมือในการใช้ขั้นตอนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างหลากหลายครอบคลุมทุกรายละเอียดพฤติกรรมทุกด้านของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง และมีการวางแผนจัดการเวลาในการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนให้ครบทุกคน (2) ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรมีจัดอบรมเพื่อสร้างองค์ความรู้ตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเกิดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการที่ถูกต้อง พร้อมทั้งมีการใช้เครื่องมือในการคัดกรองนักเรียนที่หลากหลาย (3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน ควรมีการจัดงบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ที่สนองความต้องการของนักเรียนได้อย่างหลากหลายตามความเหมาะสม (4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาควรจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายต่อเนื่องให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเกิดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาการเรียนอย่างจริงจัง สร้างความรู้ที่ถูกต้องและเพียงพอในการให้ความช่วยเหลือนักเรียนและเพิ่มบทบาทหน้าที่ให้ครูที่ปรึกษาได้ดูแลและแก้ไขปัญหาเบื้องต้นสามารถให้คำปรึกษาแก่นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ (5) ด้านการส่งต่อควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาให้ตรงตามสภาพปัญหา มีการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกที่สามารถแก้ไขปัญหาของ

*นักศึกษาลัทธิสุตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Master of Education students Faculty of Management Studies Mahasarakrm University

**อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Faculty of Education Mahasarakrm University

นักเรียนจากผู้เชี่ยวชาญได้อย่างถูกวิธี ซึ่งทั้ง 5 ด้าน จะต้องมีการวางแผนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอย่างเป็นระบบ มีการประชุมชี้แจงให้ครู ผู้ปกครองและนักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจที่ตรงกัน นำข้อมูล ที่ได้มาใช้พัฒนาในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา / ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ABSTRACT

The purposes of this research were 1. To study current conditions and desirable conditions. 2. To study the Guideline Development for Students Support System of Schools under the Secondary Educational Service Area Office 24. The results of the research were as follows : 1) The current condition of nurturing system perceived of Schools under the Secondary Educational Service Area Office 24 were in the medium level. The desired state of nurturing system perceived of Schools under the Secondary Educational Service Area Office 24 were in the high level. 2) The Presenting the solution development of nurturing system perceived of Schools under the Secondary Educational Service Area Office 24 separated in five aspects : (1) To get an individual acquaintance with the students, advisory teachers should set up times in management before visiting all the student's house. (2) The recruitment aspect, there should be a conference to set up key performance indicators and use various models and tools for collecting the students. (3) The student promotion aspect, found that all schools should continue to organize various activities to respond of students. (4) The prevention and solution the problems, all the divisions who involved in this area should cooperate in solving students' problems. Establish the parent network and increase the teacher's knowledge. Manage the exact knowledge and enough time in helping students; enhance the teacher's role to take care and solving basic problem for students efficiently. (5) The student transfer aspect should provide the problem solution before transferring them. There should be student's sufficient profile and cooperation with the involved parties. All 5 aspects must be planned to operate the system to help students systematically. Have a meeting to clarify the teacher. Parents and students have knowledge. Understanding Use the information obtained to develop the operation to be more effective.

Keywords : Guideline Development / Student Support System

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนด สาระสำคัญที่ส่งผลต่อเด็กนักเรียน ในหมวด 1 มาตรา 6 ไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข และในหมวด 4 มาตรา 22 (4) และ (6) ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษา ไว้ว่า ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้ สัดส่วนสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

(Ministry of Education , 2003) ซึ่งจากความมุ่งหมายและแนวการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ ข้างต้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตระหนักถึงความสำคัญของการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน โดยดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2547 ซึ่งมีภารกิจหลักที่เป็นหัวใจของการดำเนิน 5 องค์ประกอบ คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลนักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกัน หล่อหลอมให้ เกิดพฤติกรรมหลายรูปแบบทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นการรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่ง สำคัญที่จะช่วยให้ครูประจำชั้นมีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้นสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองเป็น ประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนา การป้องกันการแก้ไข และช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้องซึ่งเป็นข้อมูลเชิง ประจักษ์ มิใช่ใช้ความรู้สึกคาดเดา โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหานักเรียน ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการ ช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด 2) การคัดกรองนักเรียน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จัก นักเรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำผลที่ได้มาจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรองทั้งสถานศึกษาได้จัดทำขึ้นเพื่อจัดแบ่ง นักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปกติ หมายถึง นักเรียนที่ไม่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา และส่งผลกระทบต่อ ชีวิตประจำวันของตนเอง หรือสังคมส่วนรวมในด้านลบ กลุ่มเสี่ยง หมายถึง นักเรียนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไป จากปกติ เช่น เกือบตัว แสดงออกเกินขอบเขตการปรับตัวทางเพศไม่เหมาะสม ทดลองสิ่งเสพติดผลการเรียน เปลี่ยนแปลงไปในทางลบกลุ่มมีปัญหา หมายถึงนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาชัดเจนมีผลกระทบต่อ ชีวิตประจำวันของตนเองและต่อสังคมส่วนรวมในด้านลบซึ่งไม่ให้นักเรียนรู้ตัวว่าตนเองถูกจัดอยู่ในกลุ่มใดให้ปิด เป็นความลับ 3) การส่งเสริมและพัฒนาเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูประจำชั้นให้ เป็นบุคคลที่มีคุณภาพมีความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็น นักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหากลับมามีพฤติกรรมที่ขึ้นตามที่สถานศึกษาและชุมชนมุ่งหวัง 4) การป้องกัน และแก้ไขปัญห ครูประจำชั้นควรให้ความเอาใจใส่ต่อนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกันแต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มมีปัญหาจำเป็นต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือทั้งการ ป้องกันและแก้ไขปัญหโดยไม่ให้ปล่อยปะละเลยจนกลายเป็นปัญหาของสังคมในอนาคต 5) การส่งต่อในกรณีที่มี ปัญหาการต่อการช่วยเหลือ และนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกรณีเด็กที่มี ความสามารถพิเศษหรือเด็กอัจฉริยะเด็กที่มีความต้องการพิเศษเด็กด้อยโอกาสก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาและช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น (Ministry of Education , 2004)

ปัจจุบันการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากโรงเรียนไม่ทราบถึงสภาพปัญหาใน การดำเนินงานอย่างแท้จริง จำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาจะต้องทราบถึงปัญหาเพื่อนำไปแก้ไขและปฏิบัติให้ เกิดผลกับนักเรียนอย่างเป็นระบบ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จึงเล็งเห็นถึงความสำคัญ ของปัญหาเรื่องระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ ในกลยุทธ์ที่ 3 คือ ขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึง ครอบคลุมผู้เรียนได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มศักยภาพ ความสำคัญของปัญหาที่ได้กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูที่ปรึกษามีความสนใจที่จะศึกษาแนวทาง พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เหมาะสมกับสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 เพื่อสามารถนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ในการบริหารงานปกครองให้มี ประสิทธิภาพ และบังเกิดประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีการดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

ขั้นตอนการดำเนินการ

1.1 ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลในด้านแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในรอบเนื้อหา 5 ด้าน ดังนี้ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อ มาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

1.2 นำแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือ ความสมบูรณ์ ความถูกต้องด้านภาษาที่ใช้ และข้อเสนอแนะโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน

1.3 นำแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

1.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบจากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

1.5 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการหาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จำนวนครู 2,510 คน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร 118 คน ครู 2,392 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จำนวน 434 คน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร 91 คน ครู 343 คน โดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น ให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง (Srisaard, B., 2010)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 เป็นแบบมาตราส่วน

ประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (Likert' Rating Scale) โดยกำหนดเกณฑ์ระดับคะแนนสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ดังนี้

5 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายเปิด

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาความสอดคล้องด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามโดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item-Objective Congruence) หรือดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม ซึ่งจะต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.08-1.00 โดยผู้เชี่ยวชาญ ทั้งหมด 5 คน

2. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญแล้ว นำไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยนำไปลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

3. วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย ของเพียร์สัน ตามวิธี Item Total Correlation โดยเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป

4. วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) โดยเกณฑ์ความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้จะมีค่าตั้งแต่ .70 ขึ้นไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 เพื่อขออนุญาต และอำนวยความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2. นำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จัดส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง ผ่านตู้ รับ-ส่ง หนังสือราชการของแต่ละโรงเรียนและติดต่อกลับคืนด้วยตัวเองในกรณีไม่มีการตอบกลับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (Srisaard, B., 2002)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร PNI^{modified} ของ
นางลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช (Wongwanit, S., 2007)

$$PNI\ modified = (I - D)/D$$

I (Important) หมายถึง สภาพที่ควรจะเป็น

D (Degree of success) หมายถึง สภาพที่เป็นจริง

ระยะที่ 2 แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาการดำเนินงานของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในเรื่องระบบ
ดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. ขั้นตอนการดำเนินการ

นำผลการวิจัยที่ได้จากระยะที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 เพื่อใช้สัมภาษณ์
ผู้ทรงคุณวุฒิจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในด้าน
ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน หัวหน้างานระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 1 คน และครูที่ปรึกษา หรือครูแนะแนว จำนวน 1 คน จาก 3 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น
9 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (Srisaard, B., 2010)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ มีลักษณะเป็นแบบ
สัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่พัฒนาขึ้นตามกรอบกระบวนการระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน ซึ่งได้จากผลการศึกษาในระยะที่ 1

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขออนุญาตขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อและขอสัมภาษณ์ กำหนดและนัดหมาย วัน เวลาเพื่อขอสัมภาษณ์
ผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปประเด็น และนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive
Analysis)

ตอนที่ 2 ยกร่างแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

1. นำข้อมูลที่ได้มายกร่างแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

2. นำร่างแนวทางเสนอผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบยืนยันร่างแนวทางการพัฒนา

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

1. ขั้นตอนการดำเนินการ

1.1 ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของร่างแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบประเมิน

แบบประเมินความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (Likert' Rating Scale) โดยกำหนดเกณฑ์ระดับคะแนนความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ดังนี้

5 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ

2. ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อ กำหนด นัดหมาย วัน เวลา กับผู้ทรงคุณวุฒิตัวตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมิน ผู้วิจัยนำแบบประเมินทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบประเมิน จากนั้นนำมาวิเคราะห์ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของผู้ทรงคุณวุฒิโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์ เพื่อหาระดับคุณภาพความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ดังนี้ (Srisaard, B., 2013)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

โดยกำหนดให้คะแนนเฉลี่ยระดับคุณภาพความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ ระดับมากหรือคะแนนเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป เป็นเกณฑ์พิจารณาที่นำมาใช้ได้

สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผู้วิจัยได้เสนอผลตามความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

($\bar{x} = 3.36$) สภาพที่พึงประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.47$)

2. แนวทางการพัฒนาระบบช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 24 มีแนวทางการพัฒนา 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. มีการวางแผน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. ครูที่ปรึกษา มีการจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลของนักเรียนในความปกครองของตน

ครบทุกคน

3. มีเครื่องมือและระบบการจัดเก็บข้อมูลของนักเรียนที่ทันสมัยเป็นปัจจุบันสามารถใช้งาน

และสืบค้นข้อมูลได้ตลอดเวลา

4. มีโครงการเยี่ยมบ้าน ที่พักอาศัยของนักเรียน

5. มีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) กับนักเรียน

6. มีการใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) กับนักเรียน

7. มีการศึกษาเด็กเป็นรายกรณี (Case study) ทุกครั้งที่พบนักเรียนมีปัญหา

8. สถานศึกษามีการวิเคราะห์ สรุปผลข้อมูลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของนักเรียนครบ

ทุกคน

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. สถานศึกษามีการประชุมครูเพื่อกำหนดเกณฑ์ที่ชัดเจนในการคัดกรองและจัดกลุ่มนักเรียน

อย่างเหมาะสมเชื่อถือได้

2. มีการกำหนดหลักเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนยึดหลักตามคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

นักเรียน

3. มีการจัดทำแผน ปฏิทิน งานการคัดกรองนักเรียน

4. มีการกำหนดแนวทางและผู้รับผิดชอบ ในการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่ม

เสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาอย่างเหมาะสม

5. มีการจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการคัดกรองนักเรียนเพื่อให้ครูปฏิบัติได้อย่าง

ถูกต้อง

6. นักเรียนทุกคนได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลจากรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อการคัดกรอง

7. สถานศึกษาคัดกรองนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา

8. มีการประเมินผลและรายงานผลการคัดกรองนักเรียนในแต่ละภาคเรียน

9. มีการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อส่งต่อสำหรับเด็กที่มีปัญหา

10. มีการประสานความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ในกระบวนการจัดทำเครื่องมือคัด

กรองและให้ความรู้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. สถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง

และกลุ่มมีปัญหา

2. มีการสำรวจความต้องการของนักเรียนก่อนจัดตั้งชมรม/กลุ่ม หรือการจัดกิจกรรมต่างๆ

ตามความสนใจของนักเรียน

3. มีการนำข้อมูลสารสนเทศนักเรียนที่มีศักยภาพหรือความสามารถพิเศษไปใช้ในกิจกรรมโฮมรูม

4. มีการจัดส่งนักเรียนไปฝึกประสบการณ์พื้นฐานด้านอาชีพในหน่วยงานต่างๆ ตามความเหมาะสมและความสนใจของนักเรียน

5. มีการสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียน

6. สถานศึกษามีการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) ทุกภาคเรียน

7. มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้แสดงความสามารถ เช่น การแข่งขันกีฬา การแข่งขัน

ทักษะทางวิชาการ

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. มีการจัดทำโครงการ กิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาตามสารสนเทศผลการคัดกรองผู้เรียน

2. ครูที่ปรึกษาให้มีความรู้ ทักษะตลอดจนเทคนิคในการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียน

3. มีการป้องกันและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับวินัยและความประพฤติ

4. มีการจัดสถานที่ หรือห้อง หรือมุมสำหรับการบริการให้คำปรึกษาอย่างเหมาะสม

5. มีการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อแก้ไขปัญหานักเรียนเป็นรายกรณี

6. มีการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและผู้ปกครองในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียนทุกภาคเรียน

7. มีการจัดค่ายคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนเพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านจริยธรรมที่พึงมีแก่นักเรียน

5. ด้านการส่งต่อ มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. ครูที่ปรึกษามีการส่งต่อภายในของนักเรียนที่มีปัญหาไปยังครูแนะแนว/ครูฝ่ายปกครอง/ครูวิชาการ/ครูอนามัยให้ความช่วยเหลือต่อไป

2. คณะครูร่วมกันวิเคราะห์และพิจารณาข้อมูลนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อกายนอก

3. สถานศึกษามีการส่งต่อนักเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญภายนอกหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือต่อไป

4. มีการจัดค่ายคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนเพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านจริยธรรมที่พึงมีแก่นักเรียน

5. มีความร่วมมือระหว่างโรงเรียนผู้ปกครองและนักเรียนภายหลังการส่งต่อ

6. สถานศึกษามีการทำความเข้าใจและชี้แจงนักเรียนถึงความจำเป็นที่ต้องส่งต่อ

7. สถานศึกษามีการติดตามผลและรายงานผลการดำเนินงานส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนสม่ำเสมอทุกครั้ง

3. ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.57$) และความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 นำมาอภิปรายดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในบางโรงเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานตามขั้นตอนตามแผนที่วางไว้ได้ นอกจากนั้นยังมีสภาพแวดล้อมภายในที่เป็นปัจจัยสำคัญส่งผลทำให้การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะการดำเนินงานตามระบบช่วยเหลือนักเรียนนั้นไม่มีกระบวนการ ขั้นตอน ที่ต้องจัดเตรียมเอกสารต่างๆ เป็นจำนวนมากในแต่ละขั้นตอน ทำให้เพิ่มภาระให้ครูนอกเหนือจากหน้าที่หลักคือการสอนแล้วนั้น ทำให้มีเวลาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้น้อยลงซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pisaipun, S. (2012) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ชุมชนมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัญหาและความต้องการของผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ผู้มีส่วนร่วมมีความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมมีความต้องการที่จะอาสาสมัครเป็นคณะกรรมการ มีความต้องการที่จะร่วมแก้ปัญหาให้นักเรียนในทุกเรื่องด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ชุมชนมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วยกระบวนการดังต่อไปนี้ 1) การเยี่ยมบ้านนักเรียนและสำรวจข้อมูลนักเรียนร่วมกับชุมชน 2) การวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับชุมชน 3) การแยกนักเรียนเป็นรายบุคคลร่วมกับชุมชนด้านการเรียนด้านสภาพร่างกายจิตใจและด้านสภาพครอบครัว 4) การจัดทำโครงการ กิจกรรมส่งเสริม และแก้ไขปัญหาพร้อมกับชุมชน 5) การดำเนินโครงการ กิจกรรมส่งเสริม การแก้ไขปัญหาพร้อมกับชุมชน 6) การสรุปประเมินผลโครงการร่วมกับชุมชน และ 7) การเยี่ยมบ้านนักเรียนอีกครั้งหนึ่ง ด้านของประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ชุมชนมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก

สภาพที่พึงประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อและอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งต่อ ด้านการคัดกรองนักเรียนและด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นในบางโรงเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานตามขั้นตอนในแต่ละขั้นตอนที่วางไว้ได้ ทำให้ครูที่ปรึกษาและครูประจำชั้นไม่สามารถพิจารณากิจกรรมให้สอดคล้องเพื่อการแก้ไขปัญหาของนักเรียน ให้มีความรู้ ทักษะ ตลอดจนเทคนิคในการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียนและการส่งต่อนักเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาให้นักเรียน โดยครูที่ปรึกษาอาจมีบางกรณีที่มีความยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วแต่นักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ เพื่อปัญหา ของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็ว สอดคล้องกับการวิจัยของ Khampunsri, N. (2016) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อนักเรียน ตามลำดับ และอยู่ในระดับมากจำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมนักเรียน และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาระบบช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 มีแนวทางการพัฒนา 5 ด้าน ผู้วิจัยขออภิปรายผลจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล แนวทางการพัฒนาคือการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูที่ปรึกษาต้องเข้าใจขั้นตอนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีการจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลของนักเรียนในความปกครองของตนครบทุกคน มีเครื่องมือและระบบการจัดเก็บข้อมูลของนักเรียนที่ทันสมัยเป็นปัจจุบันสามารถใช้งานและสืบค้นข้อมูลได้ตลอดเวลา มีการปรับปรุงข้อมูลนักเรียนรายบุคคลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอทุกภาคเรียนและศึกษาเด็กเป็นรายกรณี (Case study) ทุกครั้งที่พบนักเรียนมีปัญหา ทั้งนี้การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลนั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่ตรงกับความเป็นจริง สถานศึกษาจำเป็นต้องมีการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือหรือวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การสำรวจ การทดสอบการเยี่ยมบ้านนักเรียน ทะเบียนประวัติ (Department of General Education, 2001) โดยเฉพาะการเยี่ยมบ้านทำให้ครูได้ทราบข้อมูลนักเรียนในด้านอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น สภาพแวดล้อมบ้านมีความปลอดภัยหรือไม่ สภาพที่อยู่อาศัย และได้ทราบข้อมูลโดยตรงจากผู้ปกครองนักเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nakpawut, J. (2010) ที่ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 พบว่าครูที่ปรึกษาควรไปเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกคน เพื่อศึกษาสภาพความเป็นอยู่ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและสอบถามเรื่องต่างๆ จากผู้ปกครอง ที่จะประโยชน์ต่อการรู้จักนักเรียนมากขึ้น ดังนั้นผู้บริหารต้องกำหนดแผนงานการเยี่ยมบ้านนักเรียนแบบบันทึกการเยี่ยมบ้านการรายงานผล การกำกับติดตามและมีหนังสือถึงผู้ปกครองก่อนที่จะออกเยี่ยมบ้านนักเรียน

2.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน มีการคัดกรองหลายรูปแบบ เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกันกรมสุขภาพจิตได้กำหนดการคัดกรองนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา โดยวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งสถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการคัดกรองนักเรียนตามแนวทางของกรมสุขภาพจิตเพื่อรายงานต่อไป (Department of Mental Health, 2001) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rutsamirut, P. (2010) โดยได้ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาระบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4 พบว่าแนวทางการพัฒนาด้านการคัดกรองนักเรียน ควรมีการจัดอบรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจให้ครูที่ปรึกษาสามารถทำงานได้เป็นระบบ มีความตระหนักในการดำเนินงานและควรมีรูปแบบในการคัดกรองนักเรียนที่หลากหลาย ซึ่งจะสามารถทำให้รับทราบถึงพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nakpawut, J. (2010) โดยได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 พบว่าแนวทางการพัฒนาด้านการคัดกรองนักเรียน ควรปรับปรุงเกณฑ์ในการคัดกรองนักเรียนให้ชัดเจน ง่าย และสะดวก ในการกรอกข้อมูล และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

2.3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน แนวทางการพัฒนา คือ มีกิจกรรมส่งเสริมที่โรงเรียนดำเนินการมีหลากหลายกิจกรรม เช่น โฮมรูม การเยี่ยมบ้านนักเรียน การประชุมผู้ปกครองในชั้นเรียน โดยโรงเรียน จัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนตามความต้องการของนักเรียน เช่น กิจกรรมชุมนุมกิจกรรมสอนซ่อมเสริม กีฬาสี กิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี และนำเสนอ ประชาสัมพันธ์ผลงาน และยกย่องเชิดชูนักเรียนทั้งนี้เป็นเพราะ กิจกรรมโฮมรูมนั้น ครูที่ปรึกษาควรร่วมจัดกิจกรรมกับเด็กนักเรียนสามารถจัดกิจกรรมเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มก็ได้ สถานที่จัดกิจกรรมใช้ในห้องเรียน หรือนอกห้องเรียนก็ได้ตามความเหมาะสม แนวทางในการจัดกิจกรรมโฮมรูม ควรมีการกำหนดเนื้อหากิจกรรมตามความต้องการของนักเรียน มีการสำรวจความต้องการของนักเรียน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกกิจกรรม มีการวางแผนการจัดกิจกรรมโฮมรูม โดยยึดหลักการบูรณาการ มีจุดมุ่งหมายสอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน มีความยืดหยุ่นและผสมผสานความต้องการของนักเรียน หลังจาก

ที่ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้วควรบันทึกหลักฐานการจัดกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rutsamirut, P. (2010) โดยได้ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาระบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4 พบว่า แนวทางการพัฒนาด้านการส่งเสริมนักเรียน ครูควรมีการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม กิจกรรมที่เด็กมีความสนใจและถนัด เหมาะสมกับตนเอง ขึ้นการสื่อนักเรียน โรงเรียนควรมีการจัดนิทรรศการการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจให้กับบุคคลภายนอกได้รับทราบ มีการประสานงานกับหน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับงานวิจัยของ Daungjun, M. (2010) ที่ได้ศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดไทยवासสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐมเขต 2 พบว่าแนวทางการพัฒนาด้านการส่งเสริมนักเรียน โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันทักษะทางวิชาการ ทั้งภายในและนอก สถานศึกษา

2.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนแนวทางการพัฒนา คือ โรงเรียนมีการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและผู้ปกครองในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียนทุกภาคเรียนมีการจัดทำโครงการ กิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหามาตามสารสนเทศผลการคัดกรองผู้เรียนมีการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อแก้ไขปัญหานักเรียนเป็นรายกรณีมีการจัดสถานที่ หรือห้อง หรือมุมสำหรับการบริการให้คำปรึกษาอย่างเหมาะสม ครูที่ปรึกษาให้มีความรู้ ทักษะตลอดจนเทคนิคในการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียนมีการป้องกันและแก้ไขปัญหากับวินัยและความประพฤติ มีการจัดค่ายคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนเพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านจริยธรรมที่ติดตามแก่นักเรียน ทั้งนี้เนื่องจากเพราะ กิจกรรมต่างๆเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้นักเรียนเป็นประจำทุกปีอย่างต่อเนื่องอยู่แล้วและในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนที่มีปัญหาและต้องการความช่วยเหลือกระบวนการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้เทคนิคและวิธีการแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างถูกต้อง ฉะนั้นครูที่ปรึกษาจึงควรมีความรู้ ศึกษากระบวนการ เทคนิคการช่วยเหลือการแก้ไขปัญหาย่างถูกวิธีบทบาทครูที่ปรึกษาในการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาต่าง ๆ ควรใช้หลักการเรียนรู้ศึกษาการปรับตัวกรรมและการให้คำปรึกษา เพราะแนวคิดการปรับตัวกรรมมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาที่เกิดจากการเรียนรู้ที่ผิด (Department of Mental Health and Department of General Education, 2003) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nakpawut, J. (2010) โดยได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ควรมีการประสานความร่วมมือกับทุกฝ่าย ทั้งผู้ปกครอง ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

2.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน มีแนวทางการพัฒนา คือการประชุมร่วมกันของคณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการส่งต่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งโรงเรียนสถานศึกษามีการส่งต่อนักเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญภายนอกหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือต่อไปและประสานกับผู้ปกครองนักเรียนก่อนการส่งต่อนักเรียน ทั้งนี้เนื่องจากเพราะ กรณีที่สถานศึกษาไม่สามารถแก้ไขปัญหานักเรียนได้ตามลำดับการส่งต่อนักเรียน ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา เมื่อได้ดำเนินการตามกระบวนการช่วยเหลือทั้ง 4 ด้าน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียนการส่งเสริมนักเรียน และการป้องกันและการแก้ไขปัญหานักเรียน แล้วยังไม่สามารถช่วยเหลือนักเรียนได้เพราะบางครั้งปัญหาของนักเรียนรุนแรงยากต่อการแก้ไข หรือการดำเนินการแก้ไขต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะให้การช่วยเหลือ ครูที่ปรึกษาควรส่งต่อนักเรียนให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญได้แก้ไขปัญหาก่อนที่ปัญหาจะทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นลักษณะของการส่งต่อนักเรียน ซึ่ง

ดำเนินการได้ 2 แบบ คือ 1) การส่งต่อภายใน คือการส่งนักเรียนภายในโรงเรียนโดยครูที่ปรึกษาส่งต่อนักเรียนให้กับครูที่มีความสามารถที่จะช่วยเหลือนักเรียนได้ตามลักษณะของปัญหา เช่น ครูแนะแนว ครูพยาบาลครูประจำวิชาหรือฝ่ายปกครอง การส่งต่อนักเรียนควรมีการดำเนินการจัดทำข้อมูลของนักเรียนที่ผ่านมา วิธีการแก้ไขปัญหาและวิธีการช่วยเหลือที่ผ่านมา มีการประสานกับครูที่จะช่วยเหลือนักเรียนให้ทราบล่วงหน้าก่อนครูที่ปรึกษาควรชี้แจงให้นักเรียนทราบและเข้าใจเหตุผลในการส่งต่อ ให้นักเรียนเกิดความรู้สึกที่ดีในการส่งต่อ นัดแนะวัน เวลาที่ส่งต่อกับครูที่ให้การช่วยเหลือ และพร้อมที่จะรับนักเรียนกลับคืนเมื่อผ่านการช่วยเหลือให้ดีขึ้นแล้ว 2) การส่งต่อภายนอก การช่วยเหลือของครูที่รับนักเรียนส่งต่อภายในมาดูแลช่วยเหลือตามกระบวนการอย่างมีระบบ มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว การแก้ไขปัญหาที่ยากต่อการช่วยเหลืออีกจำเป็นต้องส่งต่อนักเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญภายนอก เพื่อดำเนินการช่วยเหลือต่อไปบุคคลที่ควรเป็นผู้ส่งต่อนักเรียนได้แก่ ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองและเมื่อนักเรียนได้รับการช่วยเหลือให้กลับคืนสภาพปกติแล้ว โรงเรียนต้องรับนักเรียนให้กลับเข้าเรียนตามเดิม (Department of Mental Health, 2001) ซึ่งสอดคล้อง Daungjun, M. (2010) ที่ได้ศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดไทยवास สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐมเขต 2 ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดไทยवास สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐมเขต 2 ด้านการส่งต่อนักเรียนโรงเรียนควรดำเนินการสื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครอง ให้เข้าใจเหตุผลของการส่งต่อนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเป็นผู้เรียนเต็มศักยภาพ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. ครูที่ปรึกษา ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกำหนด มาตรการ แผนงานตามกระบวนการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยความมุ่งมั่นทุ่มเท อย่างเต็มเวลาและเต็มความสามารถ เพื่อพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพ ส่งเสริมความเป็นผู้นำความสามารถตามศักยภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยรูปแบบ การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนที่ใช้การบริหารงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้าน ระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่

2. ควรศึกษากลยุทธ์การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนที่ใช้การบริหารงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้าน

References

- Daungjun, M. (2010). The conditions and guidelines for the operation of the student Support system at Wat Ta Yawat School Office Nakhon Pathom Primary Education Area Zone 2. Master's thesis, Mahidol University.
- Department of General Education. (2001). Student Support System in Schools under the Department of General Education. Bangkok : Department of General Education.

- Department of Mental Health. (2001). **Manual system administration, care and support students of the 1st-2nd grade.(Grades 1-6)**. Bangkok : Office of Veterans Affairs.
- Department of Mental Health and Department of General Education. (2003). **A Guide to Managing Student Support Systems, Grades 3-4 (Grades 1-6)**. Bangkok : Office of Veterans Affairs.
- Khampunsri, N. (2016). **The Current Conditions and the Desired State and Development Student of Nurturing System as Perceived in Basic Schools Under Nakhonratchasima Primary Educational Service Area Office 2**. Master'sthesis, Mahasarakham University.
- Ministry of Education. (2003). **Basic Educational Administration Guide to Jurisprudence**. Bangkok : Printing, Shipping and Packing.
- Nakpawut, J. (2010). **Problems and Development Guidelines for School Support System for School Students in Soi Dao District Under the Office of Chanthaburi Educational Service Area 2**. Master'sthesis, Burapa University.
- Office of the Basic Education Commission. (2004). **The operation of the student-centered support system for educational and educational area offices under the Office of the Basic Education Commission**. Bangkok : Printing, Shipping and Packing.
- Pisaipun, S. (2012). **Development of student support system for community participation for small schools**. Doctorate thesis, Mahasarakham University.
- Rutsamirut, P. (2010). **Problems and Solutions for the Operation Process of Primary School Support System Under the Office of Nakhon Ratchasima Educational Service Area 4**. Master'sthesis, St. John's University.
- Srisaard, B. (2002). **Basic research**. (7 th ed.). Bangkok : Suviriyasarn printing.
- _____. (2010). **Basic research**. (8 th ed.). Bangkok : Suviriyasarn printing.
- _____. (2013). **Basic research**. (9 th ed.). Bangkok : Suviriyasarn printing.
- Wongwanit, S. (2007). **Research needs assessment**. Bangkok : Chulalongkorn University book center.